

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

2020-03-10 Nr. 4D-2019/1-241
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą ir skundo papildymo raštą (toliau vadinama – Skundas) dėl Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama – Kalėjimų departamentas arba KD) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo skundą.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „[...] kreipiausi į KD apskundžiant Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos (toliau vadinama – Pravieniškių PN-AK) [...] gautą 2018-12-19 Nr. S-3691 atsakymą, skundas buvo išsiųstas į KD 2018-12-28, tačiau iš KD nesu gavęs atsakymo [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „[...] pridedu prie išsiųsto skundo [...] KD gautą atsakymą [...] iš atsakymo matyti, kad atsakymas parengtas naudojant šabloną, kadangi yra pasirašyta Roberto Krištaponio [...] yra žinoma, kad minėtas direktorius jau yra pasitraukęs iš savo [...] pareigų [...]“

3. Pareiškėjas prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2019 m. vasario 27 d. raštu Nr. 4D-2019/1-241/3D-532 kreipėsi į KD, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

2019 m. kovo 8 d. Seimo kontrolierius gavo KD 2019 m. kovo 8 raštą Nr. 1S-744 ir 2019 m. kovo 14 raštą Nr. 1S-777; raštuose ir pateiktuose prieduose nurodoma:

4.1. „[...] KD 2018 m. gruodžio 31 d. gavo X skundą Nr. 2G-4616 dėl Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos (toliau – Pravieniškių PN-AK) administracijos neteisingo nuteistojo asmeninės sąskaitos tvarkymo. Skundas buvo pavestas nagrinėti Kalėjimų departamento Finansų skyriui, nes skundo turinys buvo susijęs su atsiskaitymais į nuteistojo neliečiamąją asmeninės sąskaitos dalį. Kalėjimų departamentas kreipėsi į Pravieniškių PN-AK su prašymu pateikti informaciją apie X asmeninės sąskaitos tvarkymą. Pastebėtina, kad skundo nagrinėjimo laikotarpis sutapo su biudžetinių įstaigų biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rengimo ir pateikimo

laikotarpiu, todėl atsakymas į X skundą buvo pateiktas pavėluotai. [...]“;

4.2. „[...] Vadovaujantis 2019 m. sausio 6 d. Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimu Nr. 112, Robertas Krikštaponis buvo atleistas iš Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus pareigų 2019 m. vasario 7 d. [...]“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

5. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso:

183 straipsnis „Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas“ – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. [...]“

6. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – VAĮ):

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: 1) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 2) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 13) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.“

Tyrimui reikšminga Lietuvos Respublikos teismų praktika

7. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama – LVAT) praktika

7.1. LVAT 2018 m. birželio 19 d. sprendime, priimtame administracinėje byloje Nr. AS-405-502/2018, yra konstatavęs:

„Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – ir BVK) 183 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. Kalėjų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui (BVK 183 str. 3 d.). Taigi specialusis įstatymas, reguliuojantis bausmių vykdymo ir atlikimo tvarką, sąlygas ir principus – BVK, nustato privalomą tvarką bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų bei sprendimų išankstiniam nagrinėjimui ne teismo tvarka (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. rugsėjo 23 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS143-652/2014, 2017 m. gegužės 10 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS-435-756/2017 ir kt.)“;

7.2. LVAT 2012 m. gruodžio 20 d. sprendime Nr. A-822-3206-12, priimtame administracinėje byloje, yra konstatavęs:

„Pagal Tarnybos Kalėjų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto (2008 m. lapkričio 6 d. įstatymo Nr. X-1791 redakcijos) 5 straipsnį Kalėjų departamentas ir jam pavaldžios įstaigos (pagal Statuto 2 straipsnio 1 dalį pataisos namai yra Kalėjų departamentui pavaldi įstaiga) savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Bausmių vykdymo kodeksu, Baudžiamuoju kodeksu, Baudžiamojo proceso kodeksu, Suėmimo vykdymo įstatymu, kitais įstatymais, šiuo statutu, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis ir kitais teisės aktais. Pagal Statuto 4 straipsnį Kalėjų departamento ir jam pavaldžių įstaigų veikla grindžiama teisingumo, teisėtumo, žmogaus teisių ir laisvių gerbimo, suimtųjų ir nuteistųjų lygybės prieš suėmimo ir bausmių vykdymo įstatymus, humanizmo, bausmių vykdymo individualizavimo, progresyvaus bausmių atlikimo ir viešumo principais. Panevėžio pataisos namai ir Kalėjų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškiančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punktą).“

Tyrimo išvados

8. Skunde Pareiškėjas teigia, kad kreipėsi į Kalėjų departamentą, tačiau mano, kad gautas atsakymas yra šabloniškas, nes pasirašytas buvusio direktoriaus, be to, buvo praleistas atsakymo pateikimo terminas.

9. Nagrinėdamas pareiškėjų skundus Kalėjų departamentas, kaip viešojo administravimo subjektas, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų.

Pareiškėjas su skundu 2018-12-28 (KD gautas ir užregistruotas 2018-12-31, Nr. 2G-4616) kreipėsi į KD dėl Pravieniškių PN-AK direktoriaus pateikto atsakymo į jo skundą dėl Pravieniškių PN-AK administracijos neteisingo nuteistojo (Pareiškėjo) asmeninės sąskaitos tvarkymo.

Vadovaujantis VAĮ įtvirtintu išsamumo principu – viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes. Taigi, viešojo administravimo subjektai, rengdami atsakymus, privalo įvertinti pareiškėjo prašymo turinį ir pateikti teisės aktų nuostatomis pagrįstą, aiškų ir argumentuotą atsakymą, kuriame būtų atsakyta į visus keliamus klausimus, o jei prašoma informacija nepateikiama, turi būti nurodytos priežastys, kodėl tai negali būti padaryta.

Kalėjų departamentas 2019-02-07 rašte Nr. 2S-631 įvertino Pravieniškių PN-AK administracijos atsakymo pagrįstumą ir teisėtumą. Pareiškėjui buvo paaiškinta, kad vadovaujantis BVK 132 straipsnio nuostatomis iš nuteistųjų darbo užmokesčio sumos į nuteistojo neliečiamąją asmeninę sąskaitą gali būti atskaitoma penkių procentų dydžio suma. Pareiškėjas buvo informuotas, kad įvertinus Pravieniškių PN-AK direktoriaus pateiktą atsakymą ir pateiktus dokumentus, susijusius su asmeninių pinigų tvarkymu, pažeidimų nenustatyta.

Skundo tyrimo metu Seimo kontrolieriui įvertinus Pareiškėjui pateiktą KD atsakymą, darytina išvada, kad KD atsakymas į Pareiškėjo 2018 m. gruodžio 28 d. skundą pateiktas atsižvelgiant į kreipimosi turinį, išsamiai ir visapusiškai atsakyta į esminius skunde iškeltus klausimus, todėl darytina išvada, jog Pareiškėjo skundas buvo išnagrinėtas iš esmės, Skundo dalis, kiek tai susiję su skundo nagrinėjimo KD išsamumu, *pripažįstama nepagrįsta*.

10. BVK 183 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjų departamento

direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. Kalėjų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui (BVK 183 str. 3 d.).

Taigi, specialiuoju įstatymu, reguliuojančiu bausmių vykdymo ir atlikimo tvarką, sąlygas ir principus – BVK, nustatyta privalomoji – bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų bei sprendimų išankstinio nagrinėjimo ne teismo tvarka – tvarka.

11. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2018-12-28 su skundu kreipėsi į Kalėjų departamentą (skundas KD buvo gautas 2018-12-31 ir užregistruotas Nr. 2G-4616). Pareiškėjas savo 2018-12-28 skunde KD teigė, jog yra nepatenkintas Pravieniškių PN-AK direktoriaus pateiktu atsakymu. KD, išnagrinėjęs Pareiškėjo skundą, 2019-02-07 raštu Nr. 2S-631 pateikė atsakymą (skundo nagrinėjimas užtruko ilgiau nei 20 darbo dienų). KD rašte (šios pažymos 4.1 punktas) Seimo kontrolieriui nepateikė informacijos apie tai, kad skundo nagrinėjimo terminas būtų buvęs pratęstas; pateikė paaiškinimą, kad skundo nagrinėjimo laikotarpis sutapo su biudžetinių įstaigų biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rengimo ir pateikimo laikotarpiu, todėl atsakymas į Pareiškėjo skundą buvo pateiktas pavėluotai.

Atsižvelgiant į tai bei į galiojantį teisinį reglamentavimą, konstatuotina, jog KD atsakymas buvo parengtas ir pateiktas nesilaikant BVK 183 straipsnio 2 dalyje nustatyto 20 darbo dienų termino.

Seimo kontrolierius pažymi, kad Skundo nagrinėjimo laikotarpio sutapimas su biudžetinių įstaigų biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rengimo ir pateikimo laikotarpiu KD pareigūnams nesuteikia teisės nesilaikyti nustatytų skundo nagrinėjimo terminų. KD pareigūnai vykdydami savo funkcijas turi jas atlikti laikydamiesi teisės aktuose nustatytų reikalavimų bei savo veikloje laikytis konstitucinių ir viešojo administravimo principų.

Konstatuotina, jog Pareiškėjo Skundo dalis dėl KD pareigūnų veiksmų (neveikimo) Pareiškėjo skundo neišnagrinėjus teisės aktų nustatytais terminais *pripažįstama pagrįsta*.

Pažymėtina, jog Skundo tyrimo metu Pareiškėjo iškelta abejonė dėl KD direktoriaus negalėjimo pasirašyti Pareiškėjui adresuoto 2019-02-07 rašto Nr. 2S-631 nebuvo patvirtinta, nes 2019 m. vasario 7-oji (atsakymo išsiuntimo Pareiškėjui data) buvo paskutinė tuomečio Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus Roberto Krikštaponio darbo diena (šios pažymos 4.2 punktas).

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

12. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, nusprendžia X Skundo dalį dėl Kalėjų departamento prie Teisingumo ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), kiek tai susiję su skundo nagrinėjimo išsamumu, atmesti.

13. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžia X Skundo dalį dėl Kalėjų departamento prie Teisingumo ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), kiek tai susiję su skundo nagrinėjimo termino nesilaikymu, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

14. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Kalėjų departamento direktoriui rekomenduoja imtis priemonių, kad pareiškėjų skundai, kurie yra pateikti laikantis privalomos ikiteisminės ginčo nagrinėjimo tvarkos, būtų nagrinėjami laikantis Bausmių vykdymo kodekso

183 straipsnio 2 dalyje numatytų terminų.

15. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas